

Particulier en speciaal

Er liggen decennia achter ons waarin we eindeloos in de weer zijn geweest met het veiligstellen van particuliere archieven en collecties. Dit ging gepaard met eindeloze discussies in welk depot die archieven dan moesten berusten. Diverse scenario's werden uitgeschreven, waarbij werd bedacht wie op de verschillende niveaus de bovenbaas was.

In het begin viel vooral op dat het met name de voormalige provinciale Rijksarchieven (RAP) waren die, in navolging van het Algemeen Rijksarchief (ARA), daarin de boventoon voerden. De stelregel was klaar en simpel: het ARA deed collecties van nationaal belang, de RAP's die van provinciaal belang en de gemeentearchieven dat wat zij van belang achtten op lokaal niveau. Een schema van ontroerende eenvoud en vervolgens trokken de verantwoordelijken het land in om de buit te verdelen. Je kon je overigens in die tijd niet ontrekken aan de indruk dat het gevoel van 'wie heeft de grootste...' mede van invloed was op deze verdeelmethode.

Die verzamelwoede heeft er blijkbaar toe geleid dat onze depots nu overlopen, zozeer zelfs dat we weer gaan ontzamen. De grootste hebben kost

blijkbaar ook de nodige pecunia en kwantiteit staat niet garant voor kwaliteit. Dus nu gaat iedereen op eigen titel kijken wat wel of niet aansluit op het collectieprofiel en neemt vervolgens gepast afscheid van de nodige meters.

Wat opvalt is dat in beide scenario's meestal gekeken wordt naar de relevantie van het betreffende bestand voor het eigen werkgebied. Maar zelden vindt er een discussie plaats op hoger niveau, het belang van een bestand binnen een thematisch kader. Dat laatste lijkt sowieso een taboe binnen onze wereld. Zelden vinden of vonden binnen de archiefwereld discussies plaats tussen beheerders van overheidsarchieven en die van gespecialiseerde instanties. De discussie over de Archiefcollectie Nederland komt niet van de grond. Wat dat betreft lijkt het adagium 'hebben is hebben en krijgen is de kunst' nog steeds hoogtij te vieren.

Toch is het onderhand de tijd om dat gesprek aan te gaan. Verschillende particuliere instituten zijn gesneuveld onder druk van de bezuinigingen en de collecties zijn soms links en rechts weggeloopt of simpelweg verdwenen. Maar ik pleit dan niet voor het inhuren

van bestelbusjes of kleine vrachtwagens om collecties van depot A naar depot B over te brengen. Bij een goed digitaal bestandsbeheer moet het toch vrij eenvoudig mogelijk zijn om overzichten te creëren van de samenstelling en de samenhang van die bestanden. Aan de hand daarvan kan gekeken worden welke partij het beste geëquipeerd is om een specifiek thema te bewaken. Dus niet verhuizen maar nadenken en goede keuzes maken.

Per slot van rekening: hoeveel archieven van bedrijven, instellingen, instituten en particulieren kunnen en willen we vanuit een collectief belang aan? Het is weliswaar zo dat overheidsarchieven wat betreft hun wettelijke taken aan een bepaald territorium zijn 'toegewezen', maar dat gegeven hoeft toch echt niet bindend te zijn voor particuliere archieven. In Eindhoven maken we ons sterk voor een kennisdomein over industriële vormgevingsarchieven van landelijk belang en waar nodig nemen we die ook op. Logisch toch? Wie heeft een soortgelijk idee? ■

Marcel Duijghuisen ■ directeur
Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.